

1. Блеч Г. О. Комплекс програмно-методичного забезпечення «Зміст корекційно-спрямованого навчання і виховання розумово відсталих дітей у спеціальних дошкільних закладах» (Програма ознайомлення з навколишнім, методичні рекомендації, дидактичні матеріали). К. : 2012. 96 с.

2. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови : підруч. / за ред. А. М. Богуш. К. Вища шк., 2007. 542 с.

3. Боряк О. В. До питання логопедичної роботи з дітьми з порушенням інтелектуального розвитку. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2014. № 27. С. 31–37.

УДК 376.433.016.821.161. 2

Кравець Ніна Павлівна

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри психокорекційної педагогіки
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова

Папіна Юлія Олегівна

студентка Національного педагогічного
університету імені М. П. Драгоманова

КОРЕКЦІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ У РОБОТІ З ДІТЬМИ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Актуальність. Внаслідок європейського вектору розвитку, обраного Україною, відбувається переосмислення підходів до навчального процесу, насамперед завдяки застосуванню інноваційних навчальних технологій, які забезпечують активну участь усіх учнів як учасників освітнього процесу. Насамперед це диференціація навчального процесу з врахуванням індивідуальних вікових і типологічних можливостей учнів, стану знань та умінь, сформованих на їх основі навичок, володіння ключовими життєвими компетентностями.

На сучасному етапі варто враховувати епідеміологічну ситуацію через довготривалий карантин, оскільки учні працюють дистанційно. Проте внаслідок зниження в учнів з інтелектуальними порушеннями критичного мислення, інтересу до читання художньої та науково-пізнавальної літератури, обмеження світогляду і враховуючи те, що художня література є єдиним видом мистецтва, що сприяє розвитку образного мислення, з метою корекції наявних в учнів порушень та заохочення їх до самостійного читання загалом і до читання художньої літератури зокрема, ми використали інноваційні технології.

Доцільність застосування інноваційних технологій навчання у роботі з учнями розглянуто в дослідженнях С. Бахтіярова, Г. Волошиної А. Сіммонс, Г. Гич, О. Коберника, С. Лавлінського, В. Моляко, О. Рудницької, та інших.

Неоднорідність стану розвитку пізнавальних можливостей в учнів одного й того ж класу призводить до протиріч між однаковими для всіх учнів класу педагогічними вимогами та різним рівнем розвитку пізнавальних можливостей кожного учня. Тому в процесі застосування інноваційних технологій з метою корекції в учнів наявних відхилень ми застосовували індивідуальний підхід, оскільки “дотримання принципу індивідуального підходу у роботі з дітьми з інтелектуальними порушеннями – одна з форм організації навчально-виховного процесу та реалізації основних завдань закладів для дітей з інтелектуальними порушеннями – корекції недоліків розумового розвитку учнів” [1, с. 57].

Виклад основного матеріалу. Загальноприйняті методи навчання літератури не повністю забезпечують оволодіння учнями з інтелектуальними порушеннями навчальним матеріалом. З огляду на це ми використали інноваційні технології навчання на всіх етапах роботи учнів з твором з метою корекції наявних у них порушень розвитку: діалогові та комп’ютерні технології, літературні ігри, віртуальні екскурсії тощо. Використання на уроках літератури інноваційних технологій сприяє формуванню і корекції читацької діяльності, творчому розвитку підлітків з інтелектуальними порушеннями, вирішуючи стратегічну мету сучасної освіти – формування творчої особистості. Завдяки інноваційним технологіям навчання у підлітків формується позитивна мотивація до читання літератури, яка переходить в інтерес; учні поступово стають читацько-компетентними активними читачами, що забезпечує їм активну соціалізацію в сучасному суспільстві [2, с. 34].

Як вказує Н. Кравець, завдяки інноваційним технологіям підвищується ефективність корекційного процесу на уроках української літератури, оскільки всі учні класу залучаються до читацької діяльності з урахуванням їхніх індивідуально-типологічних особливостей, активізується читацька діяльність учнів з різним рівнем розвитку пізнавальних можливостей [2, с. 25].

Також використовували комп’ютерні технології. На роль комп’ютерних технологій у навчанні учнів з особливими освітніми потребами вказували О. Качуровська, Н. Кравець, О. Легкий, І. Федоренко та ін. Ми розглядаємо застосування комп’ютерних технологій як засіб корекції відхилень у розвитку учнів з інтелектуальними порушеннями,

результатом якого є узгоджений вплив на корекцію й розвиток мовлення, пам'яті, мислення, зокрема формування в учнів умінь здійснювати аналіз, узагальнення, абстрагування; умінь комунікативної діяльності, самостійного здобуття знань, забезпечуючи інтерактивність та діалоговий характер навчання [3, с. 30]. Завдяки комп'ютерним технологіям ефективно вирішується корекційне завдання спеціальної школи, насамперед врахування індивідуальних і типологічних особливостей учнів, оскільки завдання добираються різного рівня складності відповідно до рівня розвитку пізнавальних можливостей кожного учня, його здібностей та врахування завдань корекційного навчання; активізується мовленнєва діяльність, підвищується самоконтроль, працездатність, коригується довільна увага, розвивається увага.

Однією з інноваційних технологій, відповідно до концепції НУШ, є технологія сторітеллінгу з огляду на те, що відповідно до концепції, забезпечується розвиток творчих здібностей, мовлення у дітей, зокрема комунікативних умінь, відбувається оволодіння вміннями сприймання чужої інформації та продукування власної, коригується й розвивається особистість учнів з інтелектуальними порушеннями, які у процесі самостійної навчальної діяльності творять цікаві історії у формі монологічного висловлювання, ілюстрацію до твору. Процес мовленнєвої творчості учнів проходить у тісній взаємозалежності етапів: розуміння умови завдання, прогнозування усної історії, передбачення кінцевого результату, продукування історії. Завдяки сторітеллінгу відбувається корекція усіх пізнавальних процесів: мовлення, мислення, пам'яті, уваги. "Ілюстративний матеріал сприяє свідомому оволодінню змістом тексту твору, вихованню інтересу до читання літератури, розвитку творчої самостійності та корекції недоліків психофізичного розвитку учнів" [4, с. 306].

Експериментальне навчання проводили з учнями 7 класу. Для експерименту використали повість Г. Тютюнника "Климко" з підручника "українська література" для 7 класу (автор Н. Кравець).

Запроваджуючи інноваційні технології на уроках української літератури, враховували етапи роботи з твором, у процесі яких забезпечується перехід від розуміння про кого чи про що розповідається до розуміння що саме розповідається, тобто до смислу: сприймання твору, підготовка до аналізу твору, аналіз твору, підсумковий етап роботи з твором. Етап ознайомлення з твором розпочинали з роботи над заголовком твору, застосувавши прийом "передбачення" (про що можна дізнатися з назви твору?). Завдяки прийому "відстрочена відгадка" учні пропонували власну назву твору.

На етапі сприймання твору учнями обговорювали портрети героїв: хлопчиків Климка і Зульфата, його дідуся Муси Шафаровича, швеця, Наталії Миколаївни, тітки Марини, ставлення окупанта до пасажирів у вагоні. Учні повідомляли, які ролі поєднує у собі кожен з героїв, його відмінність від інших.

Підліткам з інтелектуальними порушеннями важко дається шкільний аналіз художнього твору. Готуючи учнів до аналізу твору застосували технологію “діаграма Вена”. Завдяки технології “діаграма Вена” учні доводили доцільність чи недоцільність пропонуваного рис характеру героїв, пропонували власні характеристики. З метою перевірки ставлення учнів до описаної події використали прийом “мікрофон”.

На етапі аналізу твору застосовували шкільний аналіз художнього твору, оскільки літературний аналіз художнього твору учням з інтелектуальними порушеннями недоступний. Для цього використали рольові ігри, порівняльну таблицю, завдяки якій порівнювали вчинки, характер, мовлення персонажів. На основі прочитаного твору та опрацьованого ілюстративного матеріалу з підручника учні фантазували, розповідаючи, як би вони зобразили героїв, придумували власні ілюстрації до прочитаного, складали усний опис зовнішнього вигляду героїв.

На підсумковому етапі пропонували завдання на зіставлення й порівняння сутності зображених подій, дискусію. Виявляли міру засвоєння учнями змістової та смислової сторін твору, сприймання його сюжетної єдності, володіння учнями умінням диференціювати зображене, насамперед події, персонажів, вчинки. Прийом “акваріум” полягав у запропонованих на слайдах завдань, які учні виконували. Завдяки прийому “ланцюжок думок” учні розмірковували, що означає на їхню думку “Творити добро – це...”.

Висновки. Отримані результати свідчать про доцільність запровадження інноваційних технологій навчання на уроках літератури у роботі з учнями з інтелектуальними порушеннями з метою корекції притаманних їм порушень. Після експериментального навчання в учнів експериментального класу підвищилися прояви пізнавальної активності на уроках літератури на 17 % порівняно з учнями контрольного класу. Також у 64 % респондентів експериментального класу активізувалася пізнавальна активність після надання допомоги у вигляді стимулу: наочності, заохочення, тобто тих методів і прийомів, які ми використали для активізації учнів щодо роботи з твором. У контрольному класі такий показник становив 19 %. Значно зменшилася кількість учнів у

експериментальному класі порівняно з контрольним, які потребували індивідуального підходу для стимулювання до читання художньої літератури. Після експериментального навчання вона становила 13 %; у контрольному класі такий показник становив на 49 % більше, тобто 65 %.

Література

1. Кравець Н. (2006). Індивідуальний підхід як основа корекційної роботи з розумово відсталими дітьми на уроках читання. *Нова педагогічна думка*, 3, 55-59.
2. Кравець Н. (2018). Інноваційні технології навчання та формування читацької діяльності у підлітків з інтелектуальними порушеннями. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 2 (86), 25-35.
3. Кравець Н. П. (2014). Використання комп'ютерних технологій у процесі роботи розумово відсталих школярів з творами художньої літератури. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 1/69 січень-лютий-березень, 28-37.
4. Kravets N. P. (2016). Correct values of illustrations in literature textbooks for mentally retarded pupils. *Trends in der Entwicklung der nationalen und internationalen Wissenschaft: Sammelwerk der wissenschaftlichen artikel*. Verlag SWG imex GmbH, Nürnberg, Deutschland, 302-306.

УДК 159.973

Крикуненко Юлія Олександрівна

вчитель-логопед логопедичного пункту
управління освіти і науки Сумської міської
ради при КУ ССШ I–III ст. № 29, аспірантка 2
року

навчання спеціальності Спеціальна
освіта Сумського державного
педагогічного

університету імені А. С. Макаренка

ВПЛИВ НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНОЇ КОРЕКЦІЇ НА РОЗВИТОК СЕНСОМОТОРНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ

Актуальність. Однією з найбільш актуальною проблемою реформування освіти є надання дітям з різними нозологічними особливостями можливості включення в освітній процес. Діти з розладами аутистичного спектру залишаються категорією, яка має обмежений доступ, що спричинено недостатністю розробленості корекційних методик та програм. На сьогодні існує велика кількість робіт, які описують складність та багатогранність особливостей розвитку дітей з РАС.

Вивченням особливостей розвитку у дітей з розладами аутистичного спектру займалися, як зарубіжні, так і вітчизняні вчені : К. Лебединська, О. Ткач, М. Шеремет, Д. Шульженко, І. Мойсеєнко, І. Захожа, О. Літвінова, Т. Куценко, О. Купчак, Н. Базима та ін.